

پیش بینی کارکرد خانواده بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه با نقش واسطه ای سخت‌رویی در معلمان زن مقطع ابتدایی شهرستان ششتمد سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲

اِبرِ اهِمِ نامِی و مِریِمِ اصغِری

استادیار، گروه روانشناسی، موسسه آموزش عالی بیهق، سبزوار، ایران (نویسنده مسئول)

Nameni@gmail.com

دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، واحد سبزوار، دانشگاه آزاد اسلامی، سبزوار، ایران.

چکیده

هدف از پژوهش حاضر پیش بینی کارکرد خانواده بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه با نقش واسطه‌ای سخت‌رویی در معلمان زن مقطع ابتدایی شهرستان ششتمد سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ می‌باشد. روش پژوهش توصیفی از نوع همبستگی می‌باشد. جامعه آماری شامل کلیه معلمان زن ابتدایی شهرستان ششتمد به تعداد ۲۵۳ نفر است که از این تعداد ۱۴۸ نفر با استفاده از جدول مورگان و به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از ابزار سنجش کارکردهای خانواده (اپشتاین، بالدوین و بیشاب، ۱۹۸۳)، طواره‌های ناسازگار اولیه یانگ و براون (۲۰۰۳) و سخت‌رویی کوباسا (۱۹۸۹) استفاده گردید. داده‌های جمع‌آوری شده با روش همبستگی پیرسون و مدل‌سازی معادلات ساختاری با استفاده از نرم افزارهای SPSS24 و Amos24 تحلیل شدند. نتایج نشان داد طرحواره‌های ناسازگار اولیه می‌توانند کارکرد خانواده را پیش‌بینی کنند. همچنین نقش واسطه‌ای سخت‌رویی در رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و کارکرد خانواده مورد تأیید قرار گرفت.

کلیدواژه‌ها: کارکرد خانواده، طرحواره‌های ناسازگار اولیه، سخت‌رویی

مقدمه

کارکرد خانواده^۱ برای افزایش سلامتی شخص، خانواده و جامعه لازم و ضروری است. خانواده با کارکرد مناسب می‌تواند نیازهای هیجانی، روانشناختی و جسمانی اعضای خود را برآورده نماید. ولی خانواده دارای کارکرد نامناسب، از برآورده نمودن احتیاجات اعضای خود ناتوان است (شریعتمداری، ۱۳۹۹). مک مستر (۱۹۸۵)، سبکی را جهت کارکرد خانواده معرفی نموده است. در این سبک، خانواده‌ها از بعد تاثیرگذاری به دو طبقه خانواده‌های غیر کارکردی و کارکردی تقسیم می‌گردند. خانواده کارکردی، مجموعه‌ای باز است که اعضای آن به شکل هیجانی با یکدیگر همبستگی دارند. محیط این خانواده‌ها سرشار از عشق، صمیمیت و پذیرش بی قید و شرط است. در این خانواده‌ها، تعارض بین شخصی تحمل می‌گردد و با میل زوجین به ابراز نیاز همدیگر جواب می‌دهند. در صورتی که خانواده‌های غیر کارکردی، یک مجموعه بسته هستند که اعضای آن از نظر هیجانی رها شده و ارضای هیجانی نشده‌اند. مرز بین اعضا، مبهم و نامشخص است. دوست داشتن، شرطی و اعضای خانواده برای بهبود هویت شخصی تقویت نمی‌گردند. در این گونه خانواده‌ها، مشکلات اعضا پذیرفته نمی‌شود و به درخواست کمک آن‌ها جوابی داده نمی‌شود. مک مستر همچنین در مدل خود، ۶ کارکرد شامل (ارتباط، حل مشکل، نقش، آمیزش عاطفی، همراهی عاطفی، و کنترل رفتار) را جهت چنین خانواده‌هایی معرفی می‌نماید. موفقیت خانواده‌ها بر مبنای این کارکردها می‌تواند عملکرد درست خانواده را شکل دهد (گلدنبرگ و گلدنبرگ، ۲۰۰۰؛ ترجمه شاهی برواتی، نقشبندی و ارجمند، ۱۴۰۱). از طرف دیگر خانواده نهادی بنیادی از جامعه است، به طوری که جامعه نیازمند به خانواده سالم است. داشتن یک خانواده سالم مشروط به این است که اعضای آن از سلامت روانی بهره مند و برای ارتباط با یکدیگر تمایل داشته باشند (سیفی، ۱۳۹۶). بدین تردید خانواده و چگونگی رابطه میان اعضای آن، ارتباط والدین با فرزندان در شکل‌گیری شخصیت، رشد اجتماعی، عاطفی عقلانی فرزندان و کیفیت زندگی آنها نقش و اهمیت فراوانی دارد (تابعی، ۱۳۹۱). یکی از عوامل تاثیرگذار بر روابط بین شخصی در بزرگسالی (از جمله روابط زناشویی) تعاملات اولیه فرد با افراد مهم زندگی، به یژه والدین است. در اقع این تعاملات اولیه پیش بینی کننده سطوح سازگاری یا ناسازگاری در روابط بین شخصی در آینده است. عموم نظریه های مطرح در زمینه ارتباطات خانوادگی بین شخصی، نقش و تاثیر تعیین کننده تعامل‌های اعضای خانواده در کودکی را بر چگونگی رفتار افراد در روابط بین شخصی در بزرگسالی تایید کرده‌اند (سیفی، ۱۳۹۶). شواهد مختلف نشان می‌دهد که روابط افراد با والدین در دوران کودکی، کیفیت روابط صمیمی آنها در بزرگسالی را پیش بینی می‌کند (بشارت، دهقانی و تولاتیان، ۱۳۹۳). پیازه (۱۹۵۴) و بالبی (۱۹۶۹)، معتقدند که عملکرد والدین سبب ایجاد گسترش مدل‌هایی در درون سازمان شناختی فرد به نام طرحواره می‌شود. این طرحواره ها در زندگی فرد به عنوان عدسی‌هایی عمل می‌کنند که تفسیر، انتخاب و ارزیابی فرد از تجاربی را شکل می‌دهند. با وام‌گیری از دیدگاه پیازه، جفری یانگ نظری را در رابطه با طرحواره های ناسازگار اولیه گسترش داده است. وی معتقد است این طرحواره‌ها که وی از آنها به عنوان "یک ساختار یا چهارچوب مرجع" یاد می‌کند؛ ساختارهای پایدار بادوامی هستند که به مثابه عدسی‌هایی بر ادراک فرد از جهان، خود و دیگران اثر می‌گذارد. این طرحواره‌ها در طی تجارب کودکی شکل گرفته (که اکثرا در زندگی کودک نقش یک ضربه درونی را داشته‌اند)، پاسخ فرد به رخدادهای محیطی

¹ family functioning

² McMaster

³ Goldenberg & Goldenberg

⁴ Piaget

⁵ Bowlby

⁶ Young

را کنترل می‌کند. وی عنوان می‌کند اگر چه عوامل مربوط به جامعه، مدرسه همسالان در شکل‌گیری این طرحواره‌ها مؤثر هستند، اما اثر آنها آن سعت ثبات اثرعوامل خانوادگی را ندارد (شهامت، ثابتی و رضوانی، ۱۳۸۹). سخت‌رویی‌دیگر متغیر این پژوهش است که به عنوان یک مفهوم ذهنی به وسیله کوباسا^۱ (۱۹۸۳)، معرفی شد و شامل یک سری عقاید و باور در مورد خود و جهان اطراف است و از سه مؤلفه تعهد، کنترل و چالش تشکیل شده است. در سال‌های اخیر توجه زیادی به سخت‌رویی به عنوان عامل تعدیل‌کننده سلامت روانی شده است. سخت‌رویی یک ویژگی شخصیتی بسیار مهم و بارز می‌باشد که سهم بسزایی در شناخت انسان به عنوان موجودی مختار و ارزشمند داشته است. این ویژگی از انسان، فردی کارآمد و توانا می‌سازد که می‌تواند حتی در بحرانی‌ترین شرایط و فشار زاترین موقعیت‌ها به مقابله‌ای منطقی و معقولانه و کارساز دست بزند و کماکان سلامتی روانی خود را حفظ نماید (پورصدرا، ۱۴۰۰). با توجه به آنچه گفته شد پژوهش حاضر به بررسی پیش‌بینی کارکرد خانواده بر اساس طرحواره‌های ناسازگار اولیه با نقش واسطه‌ای سخت‌رویی در معلمان زن مقطع ابتدایی شهر سبزوار می‌پردازد.

بیان مسئله

در بین تمامی نهادها، سازمان‌ها و موسسات اجتماعی، خانواده دارای مهمترین، ارزشمندترین و اثربخش‌ترین نقش و از اهمیت تربیتی و اجتماعی فراوانی برخوردار است (انسی و امر^۲، ۲۰۱۴). افراد از طریق خانواده به عرصه هستی گام می‌نهند و جامعه نیز از تشکیل افراد، هستی و قوام می‌یابد و از آنجا که نهاد خانواده مولد نیروی انسانی و معبر سایر نهادها اجتماعی است از ارکان اساسی و نهادهای اصلی هر جامعه به شمار می‌رود. بر این اساس حفظ و ارتقای آن ارزش بسیار بالایی برخوردار است (گائو، مینگ و کوئین^۳، ۲۰۱۸). یکی از مقوله‌های روانشناختی در حیطه خانواده کارکرد آن است. کارکرد خانواده تلاشی برای حفظ تعادل در خانواده و توانایی برای هماهنگی با تغییرات، حل تعارضات، همبستگی بین اعضا، اجرای مقررات با هدف حفاظت از کل نظام خانواده است (پروندی، عارفی و مرادی، ۱۳۹۵). پایداری نهاد خانواده در طول دوره‌های مختلف تاریخی دلالت بر کارکردی بودن این واحد دارد. صاحب‌نظران بر این باورند که جامعه سالم از خانواده سالم تشکیل شده و شرط سلامت خانواده، وجود روابط سالم و کارکرد صحیح این نهاد است. خانواده‌هایی که کارکرد مناسب دارند، توانایی شناسایی مشکل، بررسی مشکل، حل مشکل، ارزیابی نتایج را دارا هستند. آنان اطلاعات را به صورت روشن و مستقیم تبادل می‌کنند، به نیازهای هیجانی اعضا توجه می‌کنند، ضمن احترام به آزادی هر شخص، رفتار هر یک از اعضا را کنترل می‌کنند (سلطانی، ۱۳۹۷).

کارکردهایی که خانواده دارد می‌تواند متنوع باشد ولی اصلیت‌ترین کارکرد خانواده باید برآوردن نیازهای اساسی اعضای خانواده باشد و در همه جا معمولاً مشترک است (رحیمی نژاد و پاک‌نژاد، ۱۳۹۳). خانواده‌هایی که کارکرد خانوادگی خوبی دارند، ثبات شخصیت، ایمنی و حمایت عاطفی برای اعضا خود فراهم می‌کنند. از نظر کارکردی نیز اجتماعی شدن و آشنایی با قوانین، نقش‌ها، ارضای غرایز جنسی، تولید نسل و ایجاد آرامش از جمله دیگر کارکردهای مثبت خانواده می‌باشد (اعزازی، ۱۳۹۹).

از طرفی کارکرد خانواده می‌تواند از طرحواره‌های اولیه تأثیر بگیرند. طرحواره‌های ناسازگار اولیه یکی از پدیده‌های شناختی است که در روابط زناشویی بسیار مهم است و به بررسی این نکته می‌پردازد که افراد چگونه می‌اندیشند، چگونه ادراک و پردازش می‌کنند و چگونه اطلاعات را به یاد می‌آورند. طرحواره‌های ناسازگار موجب سوگیری در تفسیر رویدادها

¹ hardiness

² Kobasa

³ Onsy& Amer

⁴ Gao, Meng& Qin

⁵ primary maladaptive schemas

می‌شوند. این سوگیری‌ها در آسیب‌شناسی روانی به صورت سوءتفاهم، نگرش‌های تحریف‌شده، فرض‌های نادرست، هدف‌ها و انتظارات غیرواقع‌بینانه در افراد پدید می‌آیند و این سوءبرداشت‌ها بر ادراک‌ها و ارزیابی‌های بعدی تأثیر می‌گذارند؛ زیرا طحوااره‌ها در مسیر زندگی تداوم دارند و بر چگونگی رابطه فرد با خود و دیگران به ویژه شریک زندگی تأثیر دارند و از آنجا که طحوااره‌های ناسازگار، ناکارآمدند، ناخشنودی در روابط زناشویی را در پی دارند و زمینه را برای کاهش عملکرد فراهم می‌کنند (یانگ، ۲۰۰۷). رشد طحوااره اغلب به دوران کودکی بازمی‌گردد. مطابق نظریه یانگ (۱۹۹۹)، بعضی افراد به خاطر تجارب منفی طحوااره‌های ناسازگار اولیه‌ای را ایجاد می‌کنند که بر شیوه تفکر، احساس و رفتار آنها در روابط صمیمانه بعدی و سایر جنبه‌های زندگی‌شان تأثیر می‌گذارد. یانگ معتقد است که طحوااره‌ها به دلیل ارضا نشدن نیازهای هیجانی اساسی دوران کودکی به وجود می‌آیند که این نیازها عبارتند از: دلبستگی ایمن به دیگران، خودگردانی، کفایت و هویت، آزادی در بیان نیازها و هیجان‌های سالم، خودانگیختگی و تفریح، محدودیت‌های واقع‌بینانه و خویش‌تنداری (یانگ، کلسکو و ویشار، ۲۰۰۷؛ ترجمه حمیدپور و اندوز). وایلد و دوزویس (۲۰۱۸)، معتقدند که طحوااره‌های ناسازگار اولیه بر ساختار و کارکرد روابط زناشویی آسیب وارد کرده و زمینه را برای افسردگی و کاهش کارکرد زناشویی فراهم می‌کند.

سخت‌رویی نیز، یک ویژگی شخصیتی است که در رویارویی با حوادث فشارزای زندگی به عنوان منبع مقاومت و سپر محافظ، عمل می‌کند (وی، ۲۰۰۹). کوباسا (۱۹۸۳)، سخت‌رویی را ترکیبی از باورها درباره خویش‌تنداری و جهان تعریف می‌کند، که از سه مولفه تعهد^۵ و چالش^۶ تشکیل شده است. شخصی که از تعهد بالایی برخوردار است به اهمیت ارزش و معنای اینکه چه کسی است و چه فعالیت‌ها و اموری را انجام می‌دهد باور دارد و قادر است در مورد آن چه که انجام می‌دهد معنایی بیابد و کنجکاوی خود را برانگیزد. چنین فردی با بسیاری از جنبه‌های زندگی‌اش همچون شغل، خانواده و روابط بین فردی کاملاً درآمیخته می‌شود. افرادی که در مولفه مهار قوی هستند؛ رویدادهای زندگی را قابل پیش‌بینی و مهار می‌دانند و بر این باورند که با تلاش می‌توانند آنچه در پیرامون‌شان رخ می‌دهد، تحت تأثیر قرار دهند. چنین افرادی به مسئولیت خویش بیش از اعمال دیگران تأکید می‌کنند. مبارزه جویی نیز به این باور اشاره دارد که تغییر و تحول، جنبه مثبتی از زندگی است. افراد دارای مبارزه جویی بالا موقعیت‌های مثبت و یا منفی را فرصتی برای یادگیری و رشد بیشتر می‌دانند تا تهدیدی برای امنیت و آسایش خویش (مسیحی، ۱۳۹۷). سخت‌رویی احساس بنیادی از کنترل است که به فرد سرسخت امکان ترسیم و دسترسی به فهرستی از راهبردها را می‌دهد. در نهایت سخت‌رویی باعث پرورش دیدی خوش بینانه نسبت به فشارها می‌شود. به عبارتی، صفت مبارزه جویی، فرد سرسخت را قادر می‌سازد تا حتی حوادث ناخوشایند را بر حسب امکانی برای یادگیری نه تهدیدی برای ایمنی در نظر بگیرد و تمامی این جنبه‌ها باعث پیشگیری و یا کوتاه شدن مدت پیامدهای منفی تنش‌زا می‌شود و در واقع سخت‌رویی، سپری در مقابل برانگیختگی شدید فیزیولوژیک در اثر حوادث تنش‌زا است که دیگر پژوهشگران، عامل آسیب‌پذیری در مقابل بیماری‌ها می‌دانند (وودارد، ۲۰۱۲). بر این اساس کارلوس و گارسیا (۲۰۱۷)، نشان دادند که طحوااره

¹ Young,

² Klosko & Weishaar

³ Wiebe

⁴ commitment

⁵ control

⁶ challenge

⁷ Woodard

های ناسازگار اولیه دارای ویژگی‌های منفی و ناسالمی هستند که موجب کاهش سخت‌رویی افراد شده و به تبع آن توان مقابله آنان با مشکلات زندگی را کاهش می‌دهند و کارکرد خانوادگی را تضعیف می‌کنند (جعفری فرانی، ۱۳۹۸). با الهام از مطالبی که مطرح شد، مطالعه حاضر در پی یافتن پاسخی برای این سؤال است که آیا بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با کارکرد خانواده و نقش واسطه‌ای سخت‌رویی در معلمان زن مقطع ابتدایی شهرستان ششتمد سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ رابطه معناداری وجود دارد؟

اهمیت و ضرورت پژوهش

خانواده به عنوان اولین، مؤثرترین و مهمترین کانون رشد تربیت و منبع کسب اطلاعات در شکل‌گیری ایجاد سلامت خانواده نقش ارزنده ای را دارد. هیچ جامعه ای نمی‌تواند ادعای سلامتی کند مگر اینکه از خانواده‌های سالمی برخوردار باشد، به طبع همه جوامع خواستار شادی، سعادت، تحمل سختی‌ها و مقابله موثر با آن و در کل کارکرد بهینه اعضای خانواده های خود هستند. برای رسیدن به این خواسته باید تا آنجا که ممکن است عوامل تاثیر گذار بر سلامت، بهداشت روان و کیفیت زندگی را شناخت. یکی از این عوامل طرحواره‌هایی است که به دنبال شیوه‌های رفتاری والدین در افراد شکل می‌گیرند. طرحواره‌ها از پنج نیاز اساسی انسان ریشه گرفته که از زمان کودکی تا پایان حیات جزء مهم‌ترین نیازهای انسان است. نیاز به دابستگی ایمن به دیگران، نیاز به استقلال، کفایت، نیاز به آزادی در بیان نیازها، هیجانات سالم، خودانگیزگی، تفریح، محدودیت‌های واقع‌بینانه و خویش‌تنداری (یانگ و همکاران، ۱۴۰۰؛ ترجمه حمید پور و اندوز). ضرورت بررسی طرحواره‌ها و این که دانستن لایه‌های زیرین تفکر فرد چه کمکی می‌تواند به وی کند، این است که این مسئله راز رضایت از زندگی، کسب شادی و لذت را آشکار می‌کند، حتماً بارها شنیده‌اید که شیوه نگرش فرد به زندگی است که باعث می‌شود یک نفر در عین داشتن زندگی بسیار عالی با امکانات مالی بسیار، چندان راضی نباشد و از شادی بهره‌ای نبرد و فرد دیگری با داشتن یک زندگی عادی درآمد معمولی و حتی سختی‌های بسیار، راضی و خوشنود باشد. ریشه این تفکرات را می‌توان در طرحواره‌های اولیه افراد جستجو کرد. در واقع شناسایی طرحواره‌ها، همان شناسایی درونی و عمیق تفکرات آدمی است. بدیهی است اگر افراد نسبت به افکار و احساسات خود کنترل و مسئولیت بیشتری داشته باشند برای شناسایی آن وقت بگذارند، می‌توانند، کیفیت رابطه و کارکرد خود را بهبود بخشند. همچنین با شناسایی طرحواره‌ها، می‌توانند دریابند چگونه طرز فکرشان بر کارکرد خانوادگی شان و مقابله با سختی‌ها تاثیر گذاشته است. همچنین از انتقال این طرحواره‌های معیوب در قالب سبک فرزندپروری، به فرزندان خود اجتناب کنند. لذا با توجه به نقش بسزای خانواده در تعیین و تحول صفات شخصیتی و رشد افراد و اینکه اهمیت قداست خانواده در فرهنگ کشور ما بسیار بالا بوده در صورت وجود مسائل حل نشده در خانواده ممکن است به نسل‌های بعدی منتقل شود، پژوهش حاضر بر آن است که ارتباط طرحواره‌های ناسازگار اولیه با کارکرد خانواده و نقش واسطه‌ای سخت‌رویی را مورد بررسی قرار دهد. از سویی دیگر، نظر به این که در زمینه طرحواره‌ها، پژوهش‌هایی انجام شده است اما در خصوص ارتباط طرحواره‌های ناسازگار اولیه با کارکرد خانواده و نقش واسطه‌ای سخت‌رویی در معلمان زن مقطع ابتدایی به طور خاص در خارج و در ایران (با بررسی کامل پایگاه‌های اطلاعاتی و کلیدواژه‌های مختلف) انجام نشده است که این اهمیت و ضرورت انجام پژوهش حاضر را بیشتر آشکار می‌سازد.

روش پژوهش

این تحقیق توصیفی و از نوع همبستگی می‌باشد. توصیفی است زیرا به توصیف وضعیت متغیرها و روابط بین آنها می‌پردازد. همبستگی است زیرا با استفاده از تحلیل مسیر (الگوی معادلات ساختاری) و روابط همزمان میان متغیرها، آزمون و تبیین شد. جامعه پژوهش را کلیه معلمان زن ابتدایی شهرستان ششتمد سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ به تعداد ۲۵۳ نفر تشکیل می‌دهند که از

¹ Carlos & Garcia

این تعداد ۱۴۸ نفر با استفاده از جدول مورگان و به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها از روش‌های متعددی از جمله: مشاهده، بررسی مدارک گذشته، استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای شامل مجلات و مقالات، کتب، گزارشات تحقیقی و مدارک و اسناد موجود بهره‌گرفته خواهد شد. همچنین برای گردآوری داده‌ها و اندازه‌گیری متغیرها از پرسشنامه‌های استاندارد پرسشنامه کارکردهای خانواده اپشتاین، بالدوین و بیشاب، ۱۹۸۳، پرسشنامه طرحواره‌های ناسازگار اولیه یانگ و براون، ۲۰۰۳، پرسشنامه سخت‌رویی کوباسا، ۱۹۸۹ استفاده گردید.

روش اجرای پژوهش

پس از تنظیم پرسشنامه‌ها و انتخاب آزمودنی‌ها، پرسشنامه‌های پژوهش در اختیار آزمودنی‌ها قرار گرفت. سپس توضیحات لازم از سوی پژوهشگر در مورد نحوه تکمیل پرسشنامه‌ها به آن‌ها ارائه شد. سپس آزمودنی‌های انتخاب شده پس از اعلام رضایت جهت شرکت در پژوهش و ادراک تضمین لازم مبنی بر اینکه اطلاعات آن‌ها محرمانه باقی می‌ماند، اقدام به تکمیل پرسشنامه‌ها نمودند. پس از تکمیل پرسشنامه توسط آزمودنی‌ها، پرسشنامه‌های پژوهش جمع‌آوری و در مرحله بعدی، پرسشنامه‌ها نمره‌گذاری و داده‌ها جهت تجزیه و تحلیل آماری در نرم‌افزار اسپس پی اس اس و آموس وارد شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌های آماری و بررسی فرضیه‌های پژوهش از نرم‌افزار SPSS24 نسخه بیستم و از آماره‌های توصیفی و آزمون‌های استنباطی متناسب با نوع داده‌ها و متغیرها استفاده گردید. به این منظور در سطح آمار توصیفی از جداول توزیع فراوانی، میانگین و انحراف معیار برای توصیف داده‌ها استفاده شد و در سطح آمار استنباطی با روش مدل‌سازی معادلات ساختاری و با کمک نرم‌افزار مدل‌سازی Amos24 فرضیه‌های پژوهش آزمون شدند.

یافته‌ها:

در این بخش یافته‌های حاصل از آزمون فرضیه‌ها و قضاوت در مورد پذیرش و رد فرضیه‌ها ارائه می‌گردد.

جدول ۴-۸: تجزیه و تحلیل نمرات استاندارد شده متغیرهای کارکرد خانواده، طرحواره‌های ناسازگار اولیه و

سخت‌رویی

متغیر	کمینه قبل از حذف	بیشینه قبل از حذف	کمینه بعد از حذف	بیشینه بعد از حذف
نمرات استاندارد شده کارکرد خانواده	-۲/۶	۳/۹	-۲/۷	۲/۴
نمرات استاندارد شده طرحواره‌های ناسازگار اولیه	-۲/۱	۳/۱	-۲/۲	۱/۷
نمرات استاندارد شده سخت‌رویی	-۲/۱	۲/۱	-۲/۱	۲/۱

همچنین جهت بررسی داده‌های پرت چند متغیری، فاصله ماهالانوبیس برای متغیرهای پیش‌بین محاسبه شد. اگر فاصله ماهالانوبیس بزرگتر از ارزش χ^2 دو بحرانی با درجات آزادی معین (تعداد متغیرهای پیش‌بین منهای یک) در سطح $\alpha = 0/001$ باشد مشکل داده‌های پرت چند متغیری وجود دارد. با توجه به اینکه مقدار جدول χ^2 دو بدرجه آزادی ۱ (تعداد متغیرهای پیش‌بین منهای یک) در سطح $0/001$ برابر با $10/828$ است، با توجه به فاصله ماهالانوبیس محاسبه شده داده پرت چند متغیره‌ای وجود نداشت.

¹ family functions questionnaire Epstein, Baldwin & Bishab, 1983

² questionnaire of early maladaptive schemas Yang & Brown, 2003

³ hardness questionnaire Kobasa, 1989

جدول ۴-۹: تجزیه و تحلیل نمرات فاصله ماهالانوبیس

شاخص	کمینه	بیشینه
فاصله ماهالانوبیس	۰/۰۱۱	۶/۱۰۳

نرمال بودن توزیع متغیرها در جامعه

در روش مدل یابی معادلات ساختاری، نرمال بودن یکی از مفروضه های مهم است که باید مورد توجه قرار گیرد. جهت بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها در جامعه، از آزمون کلموگروف-اسمیرنف استفاده شد. نتایج این تحلیل ها در جدول ۴-۱۰ ارائه گردیده است.

جدول ۴-۱۰: نتایج آزمون کلموگروف-اسمیرنف جهت بررسی فرض نرمال بودن توزیع متغیرها در جامعه

متغیر	Z کلموگروف-اسمیرنف	سطح معناداری
کارکرد خانواده	۱/۱۶۴	۰/۱۳۳
طرحواره های ناسازگار اولیه	۱/۲۹۹	۰/۰۶۹
سخت رویی	۱/۱۴۴	۰/۱۴۶

براساس نتایج درج شده در جدول ۴-۱۰ و با توجه به سطح معناداری تمامی متغیرها که بیشتر از ۰/۰۵ است لذا توزیع متغیرهای مورد نظر در جامعه نرمال است.

هم خطی چند گانه

پدیده هم خطی چندگانه یکی از مشکلاتی است که به طور جدی تحلیل مدل سازی ساختاری را تهدید می کند. این پدیده باعث نه تنها قدرت پیش بینی مدل را کاهش می دهد بلکه حداقل در نمونه مورد مطالعه، پیش بینی های فردی را نیز تحت تاثیر قرار می دهد. به منظور بررسی عدم وجود هم خطی بین متغیرهای پیش بین از آماره های Tolerance (آماره تحمل) و VIF (عامل تورم واریانس) استفاده می شود. اگر میزان Tolerance (آماره تحمل) بیشتر از ۰/۵ و VIF (عامل تورم واریانس) کمتر از ۲ باشد به معنای عدم وجود هم خطی بین متغیرهای پیش بین است. نتایج این بررسی در جدول ۴-۱۱ آورده شده است.

جدول ۴-۱۱: بررسی عدم هم خطی متغیرهای پیش بین

متغیر	Tolerance	VIF
طرحواره های ناسازگار اولیه	۰/۹۰۱	۱/۱۱۰
سخت رویی	۰/۹۰۱	۱/۱۱۰

با توجه به جدول ۴-۱۱، میزان Tolerance (آماره تحمل) بیشتر از ۰/۵ و میزان VIF (عامل تورم واریانس) کمتر از ۲ است لذا فرض عدم وجود هم خطی بین متغیرهای پیش بین برقرار است.

بررسی فرضیه های تحقیق:

فرضیه اصلی:

بین کارکرد خانواده بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه با نقش واسطه ای سخت رویی در معلمان زن مقطع ابتدایی شهر ششتمد سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ رابطه معناداری وجود دارد.

ابتدا به بررسی روابط بین متغیرها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون پرداخته شده است.

جدول ۴-۱۲: بررسی رابطه بین طرحواره های ناسازگار اولیه و سخت رویی با کارکرد خانواده با استفاده از ضریب

همبستگی پیرسون

متغیر	کارکرد خانواده	طرحواره های ناسازگار اولیه	سخت رویی
کارکرد خانواده	۱	۰/۳۹۱**	۰/۳۶۷**
طرحواره های ناسازگار اولیه		۱	۰/۳۱۵**
سخت رویی			۱

**سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱ *سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵

با توجه به جدول ۴-۱۲ و ضرایب همبستگی پیرسون بین طرحواره های ناسازگار اولیه با کارکرد خانواده (ضریب همبستگی پیرسون = ۰/۳۹۱ - و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱)، سخت رویی با کارکرد خانواده (ضریب همبستگی پیرسون = ۰/۳۶۷ و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱) و سطوح معناداری می توان گفت بین طرحواره های ناسازگار اولیه با کارکرد خانواده رابطه منفی و معنادار و بین سخت رویی با کارکرد خانواده رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر سطوح بالای کارکرد خانواده با سطوح بالای سخت رویی و سطوح پایین طرحواره های ناسازگار اولیه متناظر بود.

جدول ۴-۱۳: پارامترهای اندازه گیری روابط مستقیم متغیرها

مسیر	ضرایب غیراستاندارد	ضرایب استاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	سطح معناداری	ضریب تعیین
طرحواره های ناسازگار اولیه به سخت رویی	-۱/۷۶۰	-۰/۳۴۱	۰/۷۶۶	-۲/۳	۰/۰۲۲	۰/۱۱۷
طرحواره های ناسازگار اولیه به کارکرد خانواده	-۲/۱۳۶	-۰/۳۷۹	۰/۸۳۱	-۲/۶	۰/۰۱۰	۰/۳۸۰
سخت رویی به کارکرد خانواده	۰/۴۰۹	۰/۳۷۴	۰/۱۳۵	۳/۰۴	۰/۰۰۲	

با توجه به جدول ۴-۱۳، نتایج حاصل از روابط مستقیم متغیرهای پژوهش در مدل نشان می دهد که تمامی ضرایب مسیرهای مستقیم بین متغیرها از لحاظ آماری معنادار است (تمامی سطوح معناداری کمتر از ۰/۰۵ هستند). بنابر نتایج جدول ۴-۱۳، ۳۸ درصد از کارکرد خانواده توسط طرحواره های ناسازگار و سخت رویی به طور همزمان تبیین می شود. در ادامه به ارزیابی مدل با استفاده از شاخص های برازندگی می پردازیم. شاخص های برازش در جدول ۴-۱۴ آورده شده است.

جدول ۴-۱۴: شاخص های برازندگی مدل

شاخص های برازندگی	مقدار قابل قبول	مقدار
-------------------	-----------------	-------

۱/۴۷۶	کمتر از ۳	نسبت مجذور کای به درجه آزادی
۰/۹۰۸	بیشتر از ۰/۹	نیکویی برازش (GFI)
۰/۹۲۴	بیشتر از ۰/۹	شاخص برازندگی تطبیقی (CFI)
۰/۹۲۷	بیشتر از ۰/۹	شاخص برازندگی افزایش (IFI)
۰/۹۰۵	بیشتر از ۰/۹	شاخص توکر-اویس (TLI)
۰/۰۵۷	کمتر از ۰/۱	شاخص ریشه میانگین مجذورات خطای تقریب (RMSEA)

نتایج جدول ۴-۱۴ بر برازش مناسب مدل با داده‌ها دلالت دارد.

به منظور بررسی فرضیه اصلی به علت وجود متغیر میانجی، بررسی روابط غیر مستقیم متغیرها از طریق روش بوت استرپ انجام شد. نتایج این بررسی در جدول ۴-۱۵ آورده شده است.

جدول ۴-۱۵: پارامترهای اندازه گیری روابط غیر مستقیم متغیرها

مسیر	ضریب غیراستاندارد	ضریب استاندارد	خطای معیار	حد پایین	حد بالا	سطح معناداری
طرحواره های ناسازگار اولیه به کارکرد خانواده با نقش واسطه ای سخت رویی	-۰/۷۲۰	-۰/۱۲۸	۰/۷۶۸	-۲/۱۲۲	۰/۲۷۳	۰/۰۰۵

همانطور که در جدول ۴-۱۵ مشاهده می‌شود حدود بالا و پایین رابطه غیر مستقیم طرحواره های ناسازگار اولیه به کارکرد خانواده با نقش واسطه ای سخت رویی صفر را در نمی‌گیرد و همچنین سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ است، لذا این رابطه غیرمستقیم معنادار است.

فرضیه های فرعی

فرضیه فرعی ۱:

بین طرحواره های ناسازگار اولیه با کارکرد خانواده در معلمان زن مقطع ابتدایی شهر ششتمد سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به جدول ۴-۱۲ و ضرایب همبستگی پیرسون بین طرحواره های ناسازگار اولیه با کارکرد خانواده (ضریب همبستگی پیرسون = ۰/۳۹۱- و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱) و سطح معناداری می‌توان گفت بین طرحواره های ناسازگار اولیه با کارکرد خانواده رابطه منفی و معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر سطوح بالای کارکرد خانواده با سطوح پایین طرحواره های ناسازگار اولیه متناظر بود.

فرضیه فرعی ۲:

بین طرحواره های ناسازگار اولیه با سخت رویی در معلمان زن مقطع ابتدایی شهر ششتمد سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به جدول ۴-۱۲ و ضرایب همبستگی پیرسون بین طرحواره های ناسازگار اولیه با سخت رویی (ضریب همبستگی پیرسون = ۰/۳۱۵- و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱) و سطح معناداری می‌توان گفت بین طرحواره های ناسازگار اولیه با

سخت رویی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر سطوح بالای طرحواره های ناسازگار اولیه با سطوح پایین سخت رویی متناظر بود.

فرضیه فرعی ۳:

بین سخت رویی با کارکرد خانواده در معلمان زن مقطع ابتدایی شهر ششتمد سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به جدول ۴-۱۲ و ضرایب همبستگی پیرسون بین سخت رویی با کارکرد خانواده (ضریب همبستگی پیرسون = ۰/۳۶۷) و سطح معناداری کمتر از ۰/۰۱) و سطح معناداری می توان گفت بین سخت رویی با کارکرد خانواده رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر سطوح بالای سخت رویی با سطوح بالای کارکرد خانواده متناظر بود.

نتیجه گیری

هدف از پژوهش حاضر پیش بینی کارکرد خانواده بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه با نقش واسطه ای سخت رویی در معلمان زن مقطع ابتدایی شهر سبزوار سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود. در این پژوهش جهت نیل به این هدف، مدلی طراحی شد و پس از جمع آوری داده ها و تحلیل آنها به کمک معادلات ساختاری، در این فصل نتایج بدست آمده، مورد بحث و بررسی قرار می گیرد و نیز به محدودیت ها و پیشنهاد های پژوهشی اشاره می شود.

بحث و تفسیر فرضیه ها

فرضیه اصلی

- بین کارکرد خانواده بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه با نقش واسطه ای سخت رویی در معلمان زن مقطع ابتدایی شهرستان ششتمد سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ رابطه معناداری وجود دارد.

برای بررسی این فرضیه به علت وجود متغیر میانجی، بررسی روابط غیر مستقیم متغیرها از طریق روش بوت استرپ انجام شد و مشاهده گردید که حدود بالا و پایین رابطه غیرمستقیم طرحواره های ناسازگار اولیه و کارکرد خانواده با نقش واسطه ای سخت رویی، صفر را در بر نمی گیرد و همچنین سطح معناداری میزان اثر غیر مستقیم کمتر از ۰/۰۵ است لذا این مسیر غیرمستقیم معنادار است. به عبارت دیگر می توان کارکرد خانواده را بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه با نقش واسطه ای سخت رویی در معلمان زن مقطع ابتدایی شهرستان ششتمد پیش بینی کرد.

از نظر پیشینه تحقیقاتی پژوهشی در این راستا که به بررسی کارکرد خانواده بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه با نقش واسطه ای سخت رویی پردازد توسط پژوهشگر مشاهده نشد. برای تبیین این یافته ها می توان گفت طرحواره ها باورهای اولیه ای هستند که افراد در مورد خود دیگران و محیط دارند و معمولاً به دلیل ارضا نشدن نیازهای اولیه به خصوص نیازهای عاطفی در دوران کودکی شکل می گیرند (کالوت، ۲۰۱۸). طرحواره های ناسازگار اولیه در طول زندگی فرد ثابت بوده و اساس ساخت های شناختی فرد را تشکیل می دهند. همچنین به فرد کمک می کنند تا تجارب خود را در مورد جهان پیرامون سازمان دهد و به پردازش اطلاعات دریافتی پردازد (ثناگوی محرر، نارویی و سراوانی، ۱۳۹۵). حوزه های مختلف طرحواره موجب شکل گیری ویژگی های متفاوتی در افراد می شود. این طرحواره ها از طریق تعامل خلق و خوی کودک با تجربیات منفی و مداوم وی شکل می گیرند و به سازگاری فرد با خانواده و محیطش کمک می کنند اما در دوره های بعدی زندگی ممکن است ناسازگارانه باشند زیرا این طرحواره ها انعطاف ناپذیر بوده و در مقابل تغییر مقاومت مند و بر کارکرد خانواده تاثیر منفی می گذارند (فلینگ، هانکالامپی، لیتو، لپانن، ویناماکا و لیندرمن، ۲۰۱۸). از سوی دیگر با توجه به مطالب ذکر شده در بالا می توان گفت تمام طرحواره ها ریشه تحولی وقایع آسیبزا ندارند ولی از آنجایی که ویژگی های شخصیتی را تحت تاثیر قرار

¹ Calvete

² Flink, Honkalampi, Lehto, Leppänen, Viinamäki & Lindeman

می‌دهند مخل زندگی سالم هستند یکی از این ویژگی‌ها سخت‌رویی است که نقش میانجی را بین طرحواره‌ها و کارکرد خانواده دارد. زمانی که طرحواره‌های ناسازگار اولیه افزایش می‌یابد فرد دیگر قادر به کنترل رخدادهای و عوامل فشارزا نبوده و در نتیجه موجب ایجاد استرس در وی می‌شود. استرس تاثیر بسیار زیادی در روابط خانوادگی دارد و اگر فشارها و اضطراب‌های اجتماعی زیاد باشد ممکن است باعث از بین رفتن عشق میان زن و مرد شده و در نهایت باعث دوری آنها از یکدیگر شود و کارکرد خانواده مختلط گردد. اگر زوجین نتوانند روش منطقی برای برخورد با فشارها و اضطراب‌ها بیابند در طولانی مدت و در کنار سایر فاکتورهای استرس‌زا نمی‌توانند شرایط را کنترل کنند و نارضایتی آنها از رابطه زناشویی آشکار می‌گردد، زندگی مشترکشان با مشکلات عدیده‌ای روبرو می‌شود، آمادگی آنها برای دعوا و بحث با یکدیگر بیشتر می‌شود و طبیعتاً کارکرد خانواده مطلوبیت خود را از دست می‌دهد.

فرضیه فرعی اول

- بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با کارکرد خانواده در معلمان زن مقطع ابتدایی شهرستان ششتمد سال ۱۴۰۲-۱۴۰۱ رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به نتایج فصل ۴ و سطح معناداری ضرایب همبستگی پیرسون ($r=0/391$) که کمتر از $0/05$ است لذا رابطه معناداری بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با کارکرد خانواده وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های روحی‌مقدم (۱۳۹۶)، کشاورزافشار و همکاران (۱۳۹۷)، اسدی جاجایی و همکاران (۱۴۰۰)، مصطفایی (۱۴۰۰)، اصلانی (۱۴۰۱)، استیلز (۲۰۱۲)، کالوت و همکاران (۲۰۱۵)، رئولوفز و همکاران (۲۰۱۶)، توتال و یاکین (۲۰۲۱)، همسو است.

برای تبیین این یافته، مطابق با دیدگاه یانگ (۲۰۱۴)، طرحواره‌های ناسازگار اولیه شیوه‌های بادوام، پایدار و مقاوم در برابر تغییر نگریستن به خود و تعامل با جهان پیرامون هستند. بنابراین زمانی که این طرحواره‌ها فعال می‌شوند، می‌توانند بر ادراک، واقعیت و پردازش شناختی فرد اثر بگذارند. در این راستا به هر یک از حوزه‌ها پرداخته می‌شود. افراد در حوزه بریدگی و طرد با طرحواره‌های ناسازگار از قبیل طرحواره‌های رهاشدگی/ بی‌ثباتی؛ بی‌اعتمادی/ بد رفتاری؛ محرومیت هیجانی؛ نقص/ شرم؛ انزوای اجتماعی/ بیگانگی وارد زندگی می‌شوند. افراد دارای این طرحواره‌ها به دلیل احساس عدم امنیت عاطفی احتمالاً شریک زندگی نامطمئنی را انتخاب خواهند کرد. بنابراین فردی با طرحواره بی‌اعتمادی و افکار منفی و انتقال آن به همسر و همچنین به اعضای خانواده به احتمال بسیار زیاد در کارکرد خانواده تأثیر منفی می‌گذارد (رضایی، ۱۳۹۹). همچنین در تله محرومیت هیجانی که به فقدان روابط عاطفی اطلاق می‌گردد، فردی که احساس کند نیاز عاطفی و هیجانی‌اش از سوی اطرافیان ارضا نمی‌شود، احساس می‌کند که باید دیگران را کنار بگذارد چون با او تفاوت‌هایی دارند و او متعلق به فرد و یا خانواده خاصی نیست و این می‌تواند به طرد از طرف همسر یا خانواده منجر شود و یا کم کم به سوی انزوای اجتماعی و خانوادگی سوق پیدا کند (یانگ و همکاران، ۲۰۱۵). احساس عدم رضایت فرد از روابط بین فردی و کارکرد کلی خانواده باعث تأیید و پررنگ شدن تله نقص او می‌شود. حوزه خودمختاری و عملکرد مختل شامل طرحواره‌های دلبستگی/ بی‌کفایتی؛ آسیب‌پذیری نسبت به ضرر یا بیماری؛ خود تحول نیافته/ گرفتار؛ شکست می‌شود. افراد دارای طرحواره وابستگی/ بی‌کفایتی، شخصی را به عنوان شریک زندگی انتخاب می‌کنند از او دور نشود چرا که استقلال کافی در مسائل مختلف را دارا نیستند حتی از استقلال فکری و تصمیم‌گیری برخوردار نیستند و به دلیل ترس و نگرانی‌هایی که با آنها درگیر هستند خود را کفایت‌مند و توانمند نمی‌دانند و به همین بهانه وابستگی افراطی به همسر حتی به فرزندان را می‌توان شاهد بود (رضایی، ۱۳۹۹). لذا به دلیل فقدان مهارت‌ها و نحوه کارکردشان که منجر به شکست می‌شود، خود را موفق ندانسته و بر کارکرد کلی خانواده حتی روابط بین فردی آنها ممکن است تأثیر بگذارد. در حوزه محدودیت‌های مختل که شامل طرحواره‌های استحقاق/ بزرگ منشی و خویشتن داری و خود انضباطی ناکافی می‌شود، افراد به دلیل عدم مسئولیت‌پذیری، مشکلاتی در رابطه با رعایت حقوق دیگران، هدف‌گزینی، همکاری کردن با دیگران و متعهد بودن مشکل دارند. بنابراین به نظر می‌رسد که در کارکرد خانواده تأثیر منفی خواهند داشت. در حوزه دیگر جهت‌مندی با طرحواره‌های اطاعت؛ ایثار؛ پذیرش جویی/ جلب توجه؛ معمولاً افراد با طرحواره اطاعت، فردی

سلطه‌جو و کنترل گر را برمی‌گزینند و این افراد به جای رسیدگی به نیازهای خود به دنبال ارضای نیازهای همسر و بعد فرزندان به صورت افراطی هستند و برای جلب رضایت اطرافیان دست به هر نوع رفتاری می‌زنند که در دراز مدت به دلیل عدم ارضای نیازهای خود یا انتظاراتی که از دیگران در قبال فداکاری‌های خود دارند، باعث عدم رضایتمندی آنها و احساس بی‌ارزشی در آنها و منجر به افت کلی کارکرد خانواده می‌شود (بیلهاپرگالی و مولر استیونس؛ ۲۰۲۱). حوزه گوش به زنگی بیش از حد و بازداری طرحواره‌های ناسازگار اولیه شامل منفی‌گرایی، بدبینی؛ بازداری هیجانی؛ معیارهای سرسختانه / عیب‌جویی افراطی، تنبیه است. گوش به زنگی بیش از حد و بازداری در نتیجه تاکید بیش از اندازه بر واپس‌زنی احساسات به وجود می‌آید. افرادی که دارای بازداری هیجانی هستند، نمی‌توانند از زندگی و تعامل خانوادگی و رابطه با دیگر افراد لذت ببرند (سجادی فر، رضاخانی و بهبودی، ۱۴۰۲). به نظر می‌رسد زندگی بدون هیجانات نمی‌تواند کارکرد خانوادگی مطلوبی را به دنبال داشته باشد. بدین ترتیب طرحواره‌های ناسازگار اولیه به عنوان اصل شناختی ناسازگاران بر درک پدیده و شکل‌گیری طرحواره تأثیر می‌گذارد و می‌تواند آسیب‌های خانوادگی، اجتماعی و روانی ایجاد کند. بنابراین کارکرد خانوادگی نامطلوب یکی از آسیب‌های عمده‌ای است که بر طبق اصول ناکارآمد سازمان دهی شده و تحت تأثیر طرحواره ناسازگاران اولیه شکل می‌گیرد.

فرضیه فرعی دوم

– بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با سخت‌رویی در معلمان زن مقطع ابتدایی شهرستان ششتمد سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به نتایج فصل ۴ و سطح معناداری ضرایب همبستگی پیرسون (۰/۳۱۵-) که کمتر از ۰/۰۵ است لذا رابطه معناداری بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه با سخت‌رویی وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های غفاری (۱۳۹۱)، یوسفی (۱۳۹۳) طاووسی و ابراهیمی (۱۳۹۷)، جعفری فرانی (۱۳۹۸)، همسو است.

پژوهش حاضر نشان داد که بین حیطه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه با سخت‌رویی رابطه معنادار منفی و ناهمسو وجود دارد و این فرضیه تایید شد. بدین معنا که با افزایش حیطه‌های طرحواره‌های ناسازگار اولیه، سخت‌رویی کاهش می‌یابد و بالعکس. در تبیین یافته فوق می‌توان این گونه استنباط کرد که از آنجا که اغلب طرحواره‌های ناسازگار اولیه نتیجه تجارب زبان‌بخش فرد در سیر دوران کودکی و نوجوانی می‌باشند مخل زندگی سالم هستند و به عنوان عمیق‌ترین سطح پردازش شناخت بر شیوه‌های شناختی و هیجانی اثر می‌گذارند. این طرحواره‌ها الگوهای خود تداوم بخش از خاطرات، هیجانات، شناخت‌ها، حواس و ادراکات انسان از محیط هستند و کار خود را از روی عادت به راحتی انجام می‌دهند و هنگامی که فرد با چالشی مواجه می‌شود به جای تغییر طرحواره، اطلاعات دریافتی را تحریف می‌کند و افراد با داشتن این طرحواره‌ها اعتماد به نفس کاهش یافته‌ای هنگام رویارویی با موقعیت‌ها دارند و اغلب جهان را به عنوان جایی خطرناک ادراک می‌کنند که در صورت رویارویی با آن شکست را تجربه خواهند کرد و بر همین اساس میزان تهدیدکنندگی موقعیت‌ها را بیش برآورد می‌کنند و نمی‌توانند با آنها سازگار شوند و در نتیجه رفتارشان به صورت منفعل بودن و درماندگی افراطی بروز می‌کند (حسینی، پاکیزه و سالاری، ۱۳۹۰). همچنین طرحواره‌ها در برخی از فرایندهای ذهنی ممکن است در نقش عاملی مقاوم در برابر تغییر عمل کنند و موجب کندی در فرایند تغییر الگوهای رفتاری شوند مثلاً طرحواره‌های اضطراب مرکب از باورها و مفروضاتی در مورد خطر و ناتوانی در مقابله با آن هستند (استین، دوتویت، پی‌ریسوآ و یانگ، ۲۰۰۷؛ ترجمه قربانعلی پور، یوسفی و یعقوبی (۱۳۹۸). از آنجایی که روبرو شدن با وقایع استرس‌زا و فشارها در زندگی هر فرد اجتناب ناپذیر است چنین افرادی توانایی کمتری برای مقابله با این موقعیت‌ها داشته و سخت‌رویی پایین‌تری نشان می‌دهند. افراد با داشتن این طرحواره‌ها انتظار دارند که نیازشان به امنیت، عشق و تعلق خاطر برآورده نشود. بسیاری از آنها دوران کودکی تکان دهنده‌ای داشته‌اند. از آنجا که این طرحواره‌ها در دوران

¹ Bilhuber Galli & Müller-Stewens

² Stein, Duthwaite & Piriso

کودکی کارکرد مناسبی دارند، استفاده از آنها در سال‌های بعدی زندگی ناسازگارانه است زیرا ادراک جهان مشابه دوران کودکی نیست (دهقانی، ایزدی‌خواه، محمدتقی نسب و رضایی، ۱۳۹۳). وجود این طرحواره‌ها در دوران بزرگسالی باعث مقابله با مشکلات در راه‌های ناسازگارانه می‌شود و تهدیدی برای بهزیستی افراد به شمار می‌روند. فعال شدن طرحواره‌های ناسازگار اولیه منجر به ارزیابی منفی رویدادها، تعبیر محرک‌ها به صورت منفی و تهدید آمیز می‌شود. از طرف دیگر این امر باعث می‌شود که فرد در موقعیت فشار زا توانایی خود را برای مقابله به صورت منفی ارزیابی کند. در نتیجه در یک راهبرد مقابله‌ای منفی و ناسازگارانه درگیر شود. وجود این طرحواره‌ها باعث می‌شود که فرد مشکلات مستمری در خویشتن داری مناسب و تحمل نکردن ناکامی‌ها در راه دستیابی به اهداف شخصی یا ناتوانی در جلوگیری از بیان هیجان‌ها و تکانه‌ها داشته باشند و به شدت از ناراحتی اجتناب کند، توانایی تحمل درد را نداشته باشد، در برابر رویدادها حالت درماندگی و تسلیم نشان دهد و دست و پنجه نرم کردن با مشکلات برای او سخت باشد. در واقع کسانی که از طرحواره‌های ناسازگار به طور افراطی استفاده می‌کنند بیشتر تحت تاثیر حوادث منفی زندگی قرار دارند. همچنین این طرحواره‌ها در موقعیت‌های سخت و پرفشار در زندگی منجر به استرس می‌شوند که این باعث می‌شود فرد توانایی خود را برای مقابله با موقعیت‌های فشار و تهدید آمیز زندگی کمتر ارزیابی کند در نتیجه سخت‌رویی پایین‌تری نشان دهد.

فرضیه فرعی سوم

- بین سخت‌رویی با کارکرد خانواده در معلمان زن مقطع ابتدایی شهرستان ششتمد سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ رابطه معناداری وجود دارد.

با توجه به نتایج فصل ۴ و سطح معناداری ضرایب همبستگی پیرسون (۰/۳۶۷) که کمتر از ۰/۰۵ است لذا رابطه معناداری بین سخت‌رویی با کارکرد خانواده وجود دارد. این یافته با نتایج پژوهش‌های امیدوار ۱۳۹۱ امیدوی (۱۴۰۰)، همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت، سخت‌رویی به عنوان یک منبع مقاومت در مواجهه با رویدادهای استرس‌زا هست، افراد سخت‌رو افرادی هستند که در برابر اعمال و رفتار احساس تعهد کرده و به جای اینکه آن را تهدیدی برای زندگیشان به حساب آورند باور دارند که اتفاقات زندگی قابل کنترل و پیشبینی هستند (کوباسا، ۱۹۸۳؛ پورصدرا، ۱۴۰۰). پس براین اساس به نظر می‌رسد وجود ویژگی سخت‌رویی می‌تواند یکی از عوامل مؤثر در کارکرد مثبت خانواده باشد.

پیشنهادات پژوهش

پیشنهاد‌های پژوهشی

- پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی، گروه‌های مورد مطالعه از هر دو جنس انتخاب گردند تا امکان مقایسه جنسیتی نیز فراهم شود.

- این پژوهش در شهرها و خرده فرهنگ‌های مختلف انجام شود تا قابلیت تعمیم بیشتر گردد و اعتبار بیرونی افزایش پیدا کند.

- برای کاهش مشکلات ناشی از ابزارهای خودگزارشی پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی در کنار پرسشنامه در گردآوری داده‌ها از مصاحبه تشخیصی نیز استفاده شود.

پیشنهاد‌های کاربردی

- تهیه پکیج آموزشی توسط متخصصین که به صورت دائمی با توجه به مشکلات طرحواره جهت آموزش به والدین توسط مشاورین مدنظر قرار گیرد.

- برگزاری کارگاه‌ها و دوره‌های آموزشی و انجام مشاوره‌های فردی و گروهی برای معلمان که طرحواره‌های ناسازگار دارند می‌تواند اثربخش باشد.

- یافته‌های این پژوهش می‌تواند در قالب کتابچه و جزوه‌های آموزشی در اختیار دست‌اندرکاران تعلیم و تربیت و نیز والدین قرار گیرد.

منابع

آهی، قاسم (۱۳۹۶). *هنجاریابی فرم کوتاه پرسشنامه طرحواره یانگ بررسی ساختار عاملی*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی.

اربر، رالف و وانگ اربر، مائورین (۲۰۱۱). *روابط صمیمانه (مسائل، نظریه ها و اصول پژوهش)*. ترجمه عابدین جواهری و عزیزالله تاجیک اسماعیلی (۱۳۹۸). تهران: انتشارات نسل فردا.

اسدی جاجایی، صفورا؛ ابوالقاسمی، عباس؛ غفاری، عدرا و نریمانی، محمد (۱۴۰۰). *اثر بخشی طرحواره بر کارکرد های خانوادگی و جنسی زنان مبتلا به سردمزاجی در شهر اصفهان*. نشریه *روان شناسی*، ۱۰(۷)، ۹۵-۱۰۴.

اسماعیلی شهنا، معصومه (۱۳۹۵). *ارتباط کارکرد خانواده، دشواری در تنظیم هیجان و ارضای نیازهای بنیادین روان شناختی با اعتیادپذیری*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان

اصلانی، ناهید (۱۴۰۱). *رابطه بین طرحواره های ناسازگار اولیه، کارکرد خانواده با شکست عاطفی: نقش میانجی تحمل آشفتگی دانشجویان متاهل دانشگاه پیام نور تهران*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور گرمسار.

اعزازی، شهلا (۱۳۹۹). *جامعه شناسی خانواده: با تاکید بر نقش، ساختار و کارکرد خانواده در دوران معاصر*. تهران: انتشارات روشنگران و مطالعات زنان.

امیدی، فاطمه (۱۴۰۰). *رابطه سبک زندگی اسلامی، تنظیم شناختی هیجان و سخت رویی با کارکرد خانواده در زنان سرپرست خانواده*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه پیام نور ساری.

ایوبی، سمیه و تیموری، سعید (۱۳۹۱). *بررسی رابطه سرسختی با کیفیت زندگی و احساس بهزیستی*. روانشناسی تحولی روانشناسان ایرانی، ۶(۲۴)، ۳۶۱-۳۵۳.

برجی، میترا؛ فرشادنیا، الهام؛ خرمی، زهرا و قهاری، شهربانو (۱۳۹۸). *پیش بینی افکار خودکشی بر اساس معناداری زندگی و طرحواره های ناسازگار اولیه در دانشجویان*. *مجله سلامت اجتماعی*، ۶(۲)، ۱۹۵-۱۸۶.

پروندی، علی؛ عارفی، مختار و مرادی، اسما (۱۳۹۵). *نقش عملکرد خانواده و الگوهای ارتباطی زوجین در پیش بینی رضایت زناشویی*. *دو فصلنامه آسیب شناسی، مشاوره و غنی سازی خانواده*، ۲(۱)، ۶۵-۵۴.

پورصدرا، فاطمه (۱۴۰۰). *بررسی رابطه بهزیستی ذهنی با امیدواری، شفقت خود و سرسختی در معلمان دوره اول ابتدایی شهر سبزوار*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی سبزوار.

تابعی، مریم (۱۳۹۱). *بررسی رابطه تمایز یافتگی کیفیت زندگی پرسنل بیمارستانی دانشگاه علوم پزشکی شهرستان کاشان*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا.

تبریزی، مصطفی و علوی نیا، علی (۱۳۹۹). *مشاوره خانواده، نظریه و عمل در نگرش سیستمی*. تهران: انتشارات فراروان.

ثناگوی محرر، غلامرضا؛ نارویی، رزیتا و سراوانی، الهه (۱۳۹۵). *بررسی رابطه بین طرحواره های ناسازگار اولیه با تعارضات زناشویی و رضایت شغلی معلمان زن متاهل مقطع متوسطه ناحیه یک شهرستان زاهدان*. [دومین کنفرانس ملی چارسوی علوم انسانی](#).

ثناپی، باقر (۱۳۹۸). *مقیاس های سنجش خانواده و ازدواج*. تهران: نشر بعثت

جعفری فرانی، محبوبه (۱۳۹۸). *پیش بینی تعارضات زناشویی بر اساس طرحواره های ناسازگار اولیه و صفات تاریک شخصیت با تاکید بر نقش واسطه سرسختی روانشناختی*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اردکان.

جمشیدیان، مهدی (۱۳۹۱). *بررسی و مقایسه عملکردهای روان شناختی خانواده، سبک های دلبستگی و باورهای غیرمنطقی دختران گریزان از منزل با دختران عادی*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد

حسینی، فریده سادات؛ پاکیزه، علی و سالاری، زهرا (۱۳۹۲). *نقش طرحواره های ناسازگار اولیه و دشواری در نظم بخشی هیجانی در اضطراب دانش آموزان*. *مجله علوم رفتاری*، ۷، ۲۹۷-۳۰۶.

حشمتی، فاطمه (۱۴۰۰). بررسی رابطه فعالیت آموزش مجازی معلمان زن با کارکرد خانواده، تعارض و دلزدگی زناشویی در آموزش مجازی ایام قرنطینه کرونا. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
 خادهمیان، حسین (۱۳۹۰). کارکردهای روان شناختی خانواده و همبودی آن با کیفیت زندگی، خودکارآمدی و راهبردهای مقابله ای نوجوانان. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
 دهقانی، سپیده؛ ایزدی خواه، زهرا؛ محمدتقی نسب، مریم و رضایی الهام (۱۳۹۱). تحلیل مسیر طرحواره های ناسازگار اولیه، راهبردهای مقابله با استرس و کیفیت زندگی روانی. مجله تحقیقات علوم رفتاری، ۱۲(۱)، ۸-۱.

رحیمی نژاد، عباس و پاک نژاد، محسن (۱۳۹۳). رابطه عملکرد خانواده و نیازهای روانشناختی با سلامت روانی نوجوانان. خانواده پژوهی، ۱۰(۳۷)، ۹۹-۱۱۱.
 رضایی، ساناز (۱۳۹۹). پیش بینی عملکرد خانواده بر مبنای روان بنه های ناسازگار اولیه و باورهای فراشناختی در زنان متأهل. پایان نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی علم و فرهنگ.

روحی مقدم، نعیمه (۱۳۹۶). پیش بینی طرحواره های ناسازگار اولیه بر مبنای کارکرد خانواده و سبک فرزند پروری در بین نوجوانان دختر مقطع متوسطه ناحیه یک یزد. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد انار.
 روزی طلب، ساناز (۱۴۰۰). مقایسه طرحواره های ناسازگار اولیه و تحمل پریشانی در زنان مبتلا به لوپوس و عادی. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی مرودشت.

استین، دان جی؛ دوتویت، پیترا، پی ریسو، لارنس و یانگ، جفری (۲۰۰۷). طرح‌واره‌های شناختی و باورهای مرکزی در مشکلات روان‌شناختی (راهنمای متخصصان و درمانگران بالینی). ترجمه مسعود قربانعلی پور، رحیم یوسفی و حسن یعقوبی (۱۳۹۸). انتشارات دانشگاه تبریز

سجادی فر، سارا؛ رضاخانی، سیمین دخت و بهبودی، معصومه (۱۴۰۲). ارائه مدل پیش‌بینی عملکرد خانواده بر اساس سیستم‌های مغزی رفتاری در زنان؛ نقش میانجیگر طرحواره‌های ناسازگار اولیه با رویکرد مدل‌یابی معادلات ساختاری، مجله مطالعات علوم پزشکی، ۳۴(۳)، ۱۲۸-۱۳۸.

ستوده، هدایت‌الله و بهاری، سیف‌الله (۱۳۹۵). آسیب‌شناسی خانواده، با مقدمه از محمدصادق مهدوی. تهران: انتشارات ندای آریانا.

سلطانی، سعیده (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش غنی‌سازی ارتباط بر بهبود کارکردهای خانواده، افزایش تاب‌آوری و بخشش زنان متأهل. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
 سیفی، فاطمه (۱۳۹۶). نقش طرحواره های ناسازگار اولیه و تمایز یافتگی خود در سبک فرزند پروری و کیفیت زندگی زوجین. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه محقق اردبیلی.

شارف، ریچارد، اس (۱۹۷۵). نظریه های روان‌درمانی و مشاوره. ترجمه مهرداد فیروز بخت (۱۴۰۰). تهران: خدمات فرهنگی رسا.
 شریعتمداری، علی (۱۳۹۹). روان‌شناسی تربیتی. تهران: انتشارات امیر کبیر.
 شعبانی خدیو، امیر و احمدیان، حمزه (۱۳۹۸). رابطه ارضاء نیازهای بنیادی روانی و اختلال تنظیم هیجانی با نقش میانجیگری طرحواره‌های ناسازگار اولیه در دانشجویان دانشگاه بوعلی سینا همدان. دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی، ۲۰(۱)، ۱۰۱-۱۱۱.

شولتز، دوآن (۱۹۷۷). روانشناسی کمال: الگوهای شخصیت سالم. ترجمه گیتی خوشدل (۱۳۹۹). تهران: انتشارات پیکان.
 صلواتی، مژگان و یزدان دوست. رخساره (۱۳۹۶). طرحواره درمانی (راهنمای ویژه متخصصان روان‌شناسی بالینی). تهران: انتشارات دانژه

- طاووسی، محترم نعمت و ابراهیمی، مرضیه سادات (۱۳۹۷). نقش واسطه‌ای طرحواره‌های سازش نیافته اولیه در رابطه بین شخصیت با سخت رویی. *مجله روانشناسی و روانپزشکی شناخت*، ۵(۱)، ۹۶-۱۱۴.
- غفاری، فاطمه (۱۳۹۱). نقش واسطه‌ای طرحواره‌های ناسازگار اولیه در ارتباط با سبک‌های دلبستگی و سخت رویی دانشجویان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- فتحی، فهیمه (۱۳۹۴). نقش کارکردهای روان‌شناختی خانواده در سبک‌های هویتی و دلبستگی نوجوانان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
- فرانکل، ویکتور (۱۹۷۵). *انسان در جستجوی معنی*. ترجمه نهضت صالحیان و مهین میلانی (۱۳۹۹). تهران: انتشارات درسا.
- فرقانی، امیررضا (۱۴۰۰). نقش میانجی سبک‌های هویتی در رابطه کارکردهای روانشناختی خانواده با تاب‌آوری و افسردگی نوجوانان پسر. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد.
- قاسم‌پور، مهین (۱۳۹۵). رابطه کارکرد خانواده، کیفیت روابط بین فردی و وضعیت اجتماعی اقتصادی خانواده با پرخاشگری نوجوانان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان.
- قربانی، نیما و دژکام، محمود (۱۳۷۴). ارتباط سخت رویی، الگوی رفتاری تیپ A و رفتار مستعد بیماری‌های کرونری. *مجله دانشکده پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی*، ۱۸(۳)، ۳۸-۲۲.
- کرباسی‌ربطی، محمدعلی (۱۳۹۶). نقش کارکرد خانواده، ابعاد نابهنجار شخصیت و راهبردهای شناختی تنظیم هیجانی در تبیین گرایش به اعتیاد دانشجویان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید مدنی آذربایجان.
- کشاورز افشار، حسین؛ قنبریان، الهه؛ جیلی، سیدجلیل و سعادت، سیدحسن (۱۳۹۷). رابطه تمایز یافتگی و طرحواره‌های ناسازگار اولیه با مولفه‌های کارکرد خانواده در زنان نظامیان شهر تهران. *مجله طب نظامی*، ۲۰(۶)، ۶۴۴-۶۳۵.
- کیامرثی، آذر و ابوالقاسمی، عباس (۱۳۸۶). *روانشناسی سرسختی*. انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی مرودشت.
- گلدنبرگ، ایرنه و گلدنبرگ، هربرت (۲۰۰۰). *خانواده درمانی*. ترجمه حمیدرضا حسین شاهی برواتی، سیامک نقشبندی و الهام ارجمند (۱۴۰۱). تهران: انتشارات روان.
- گلشیری، پرستو؛ صدری، غلامحسین؛ فرحزادگان، زیبا؛ صحافی، معصومه سادات و نجیمی، آرش (۱۳۹۰). آیا بین عملکرد خانواده و خودمراقبتی سلامت در زنان رابطه وجود دارد؟ *مجله دانشگاه پزشکی اصفهان*، ۲(۲۹)، ۱۹-۱.
- مسیحی، مهرزاد (۱۳۹۷). اثربخشی رویکرد پذیرش و تعهد بر سرسختی روانشناختی و ارزش‌های زندگی معلمان شهر اهواز. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی مرودشت.
- مصطفایی، روزان (۱۴۰۰). رابطه طرحواره ناسازگار اولیه، تحریف شناختی و نگرش منفی با کارکرد خانواده در بین والدین کودکان ناتوان ذهنی و جسمی شهرستان مهاباد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی میعاد.
- معین، لادن؛ غیاثی، پروین؛ مسموعی، راضیه (۱۳۹۰). رابطه سخت رویی روانشناختی با سازگاری زناشویی. *جامعه‌شناسی زنان*، ۲(۴)، ۱۶۴-۱۸۰.
- موسوی، اشرف السادات (۱۴۰۰). *خانواده درمانی کاربردی با رویکرد سیستمی*. تهران: انتشارات دانشگاه الزهراء.
- موسوی، سیده کبری (۱۳۹۴). مقایسه ویژگی‌های سخت رویی و تمایز یافتگی در زنان عادی و متقاضی طلاق مراجعه کننده به دادگاه‌های خانواده و مراکز بهزیستی شهرستان مهر. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی مرودشت.
- وردی، فرزانه (۱۳۹۰). مقایسه بهزیستی روان‌شناختی مادران دانش‌آموزان دبستانی دارای کم‌توان ذهنی و عادی. *تعلیم و تربیت استثنایی*، ۹۲، ۸۸.
- ناصریان، زهرا (۱۴۰۰). [بررسی رابطه طرحواره‌های ناسازگار اولیه با خیانت زناشویی و فرسودگی زناشویی](#). پایان‌نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش عالی حکمت رضوی.

- نوری، کعب عمیر؛ صفری، الوالفضل و نعیمی (۱۳۹۷). نقش تعدیل گر سرسختی و کارآمدی جمعی خانواده در رابطه تعارض کار-خانواده با موفقیت شغلی و بهزیستی شغلی. *مجله مطالعات روان شناسی صنعتی و سازمانی*، ۲۰(۱)، ۱-۲۰
- یارمحمدی اصل، مسیب (۱۳۹۷). بررسی اثربخشی طرحواره درمانی بر بهبود اختلال افسردگی اساسی عودکننده. پایان نامه دکتری، دانشگاه علامه طباطبایی.
- یانگ، جفری؛ و کلاسکو، ژانت (۲۰۰۳). زندگی خود را دوباره بیافرینید. ترجمه حسن حمید پور، الناز پیرمادی و ناهید گلی زاده (۱۴۰۰). تهران: انتشارات ارجمند.
- یانگ، جفری؛ کلاسکو، ژانت و ویشار، مارجوری (۲۰۰۳). طرحواره درمانی: راهنمای کاربردی برای متخصصان بالینی. ترجمه حسن حمیدپور و زهرا اندوز (۱۳۹۹). تهران: انتشارات ارجمند.
- یوسلیانی، غلامعلی؛ حبیبی، مجتبی و سلیمانی، اسماعیل (۱۳۹۱). رابطه رفتار نامطلوب انطباطی با عملکرد خانواده، منبع کنترل و عزت نفس دانش آموزان، *مجله روانشناسی مدرسه*، ۲۱(۲)، ۱۱۴-۱۳۴.
- Barazandeh, H., Kissane, D. W., Saeedi, N., & Gordon, M. (2016). A systematic review of the relationship between early maladaptive schemas and borderline personality disorder/traits. *Personality and Individual Differences*, 94, 130-139.
- Beck .A. T. (2017). In P. M. Salkovskis (Ed.). *Frontiers of cognitive therapy* (2-12). New York: Guilford Press.
- Bilhuber Galli E, Müller-Stewens G.(2021). How to build social capital with leadership development: Lessons from an explorative case study of a multibusiness firm. *Leadership Q* ,23(1),176-201
- Calvete, E., (2018). Maladaptive schemas as mediators of the relationship between previous victimizations in the family and dating violence victimization in adolescents. *Child abuse & neglect*, 81, 161-169.
- Calvete. Esther; Orue, I Zaskun; Hankin, Benjamin L.(2015). Early maladaptive schemas, Quality of life and Loneliness in Normality and HAV+ Persons. *Journal Of Anxiety Disorders*, 3(4), 423-44.
- Colapinto, J. (2015). Structural family therapy. In *Handbook of family therapy* , 134-147.
- Delahaj RG, Anthony WK, van Dam K. (2014). Hardiness and the response to stressful situations: Investigating mediating processes. *Personal and Individ Differ*, 49, 386-390.
- Enright RD,. (2014). Exploring forgiveness. Madison, WI: University of Wisconsin Press.
- Epstein NB, Baldwin LM, Bishop DS.(1983). THE McMASTER FAMILY ASSESSMENT DEVICE. *J Marit Fam Ther*, 9(2),80- 171.
- Epstein, N. B., Ryan,C.E. Bishop, D. S., Miller, I.W., & Keitner, G.I.(2003). The Macmaster model: A view of healthy family functioning. In. F. Walsh(Ed). *Normal family processes* (3rded., pp.581-607). New York: Guilford Press
- Figueredo, A. J., Andrzejczak, D. J., Jones, D. N., Smith-Castro, V., & Montero, E. (2011). Reproductive strategy and ethnic conflict: Slow life history as a protective factor against negative ethnocentrism in two contemporary societies. *Journal of Social, Evolutionary, and Cultural Psychology*, 5(1), 14

- Flink, N., Honkalampi, K., Lehto, S. M., Leppänen, V., Viinamäki, H., & Lindeman, S. (2018). Comparison of early maladaptive schemas between borderline personality disorder and chronic depression. *Clinical psychology & psychotherapy*, 25(4), 532-539.
- Gao, T., Meng, X., Qin, Z. (2018). Association between parental marital conflict and Internet addiction: A moderated mediation analysis. *Journal of Affective Disorders*, 240, 27-32.
- Huntjens, R. J. C., Rijkeboer, M. M., & Arntz, A. (2020). Schematherapy in DID: treatment length and related studies on dissociative amnesia. *European Journal of Psychotraumatology*, 11(1), 1711638.
- Kobasa. C. (1989). *Hardiness in Lindsey. Thnmposon and Spring ,Psychology*. New York: Worth Publishers
- Kobasa SC. (2014). Stressful life events, personality, and health: An inquiry into hardiness. *J Pers Social Psychol*, 37(1), 1-11.
- Kobasa SC, Maddi SR, Zola MA. (2014). Personality and social resources in stress resistance. *Type a and hardiness. J Beh Med*, 45(2), 41-51.
- Maddi SR. (2014). Comments on trends in hardiness research and theorizing. *Consul Psychol J Prac Res*, 51(3), 67-71.
- McAllister M, McKinnon J. (2009). The importance of teaching and learning resilience in the health disciplines; A critical review of the literature. *Nurse Educ Today*, 29, 371- 379.
- Onsy, E., Amer, M.M. (2014). Attitudes Toward Seeking Couples Counseling among Egyptian Couples: Towards a Deeper Understanding of Common Marital Conflicts and Marital Satisfaction. *Social and Behavioral Sciences*, 140, 470-475.
- Ozyer K, Eryigit M, Erbaharlia A. (2013). *The Relationship between Burnout and Organizational Commitment: A Survey in Turkish Business Context*. In: International Conference on Business, Economics, and Accounting, Bangkok – Thailand.
- Phillips, K., Brockman, R., Bailey, P. E., & Kneebone, I. I. (2019). Young Schema Questionnaire–Short Form Version 3 (YSQ-S3): Preliminary validation in older adults. *Aging & mental health*, 23(1), 140-147.
- Reoluofez. g., Mouris H. & Vemil. C. 2016. Link of early maladaptive schemas and Quality of life in Normality and Diabete Persones. Clin. Psychol. Psychother, Department of Psychology. *Fordham University, New York, USA*, 11, 337-44(2004).
- Shorey HS. (2012). Theories of intelligence, academic, hope, and effort extorted after a failure experience. Unpublished master thesis. University of kanas, Lawrence Press.
- Simpson, S., Simionato, G., Smout, M., van Vreeswijk, M. F., Hayes, C., Sougleris, C., & Reid, C. (2019). Burnout amongst clinical and counselling psychologist: The role of early maladaptive schemas and coping modes as vulnerability factors. *Clinical psychology & psychotherapy*, 26(1), 35-46.
- Staccini, L. Tomba, E. Grandi, S. & Keitner, G. I. (2015). The evaluation of family functioning by the family assessment device: A systematic review of studies in adult clinical populations. *Family process*, 54(1), 94-115.
- Stiles OE. Early maladaptive schemas and intimacy in young adults romantic relationship(2012). [Unpublished doctoral dissertation]. San Francisco, USA: Alliant International University, 42.
- Thimm, J. C. (2010). Mediation of early maladaptive schemas between perceptions of parental rearing style and personality disorder symptoms. *Journal of behavior therapy and experimental psychiatry*, 41(1), 52-59.

- Tatal.N , Yalcin.Y(2021). The Role of Schemas in the Relationships between Family Function and Wellbeing. 2*Eurasian Journal of Educational Research*, 93, 115-134.
- Viskovich, S., & Pakenham, K. I. (2020). Randomized controlled trial of a web- based Acceptance and Commitment Therapy (ACT) program to promote mental health in university students. *Journal of Clinical Psychology*, 76(6), 929-951.
- White, J. (2009). Mental health concepts and skill online." Salem-Keizer Public Schools.
- Wiebe, D. J. (2009). Hardiness and stress moderation: A test proposed mechanisms. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 89- 99.
- Wilde, J. L., & Dozois, D. J. (2018). It's not me, it's you: Self-and partnerschemas, depressive symptoms, and relationship quality. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 37(5), 356-380.
- Woodard C. (2012). Hardiness and the Concept of Courage. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research*, 56(3), 173–185.
- Young, J. E. (1998). *Young Schema Questionnaire Short Form*. Cognitive Therapy Center, NY.
- Young, J. E., (2007). *Relationship Between Appearance Schemas, Selfesteem and Indirect Aggression Among College Women* (Doctoral dissertation, Oklahoma State University).
- Young JE. (2014).Case of Silvia: A schema-focused approach. *J Psychother Integration*;22(1):127-.91
- Young, J. E., & Brown, G. 2003. *Young Schema Questionnaire: Short form*. New York
- Young J, Janet K, Weishaar M.(2015). *Schema Therapy: A Practitioner's Guide*. Translated by Hassan Hamidpour and Zahra Andouz. Tehran: Arjmand Publications.